

KonSterna

zpravodaj ZO ČSOP Rybák Svitavy

číslo 7, duben 2000

Obsah :

Slovo úvodem.

Zprávy výboru.

Bleskovky.

Z činnosti ZO. - Instalace berliček pro dravce.

- Praha a zimující ptactvo na Vltavě.

- Exkurze na Nové Mlýny.

Zprávy z úřadů.

Bude se konat.

Všimli jsme si. – Ptáci na rybnících u Opatova v zimě 1999/2000

Zážitky a postřehy z terénu. - Železnice očima botanika.

Na cestách. - Putovní tábor po Oravských Beskydech (2.část).

- Endemická květena Korsiky.

- Za ptáky do slovenských hor.

Čteme za vás.

Zoologická pozorování.

Slovo úvodem.

Po rychle uběhlé zimě se opět hlásí autoři KonSterny. Snaha dodržet určitou pravidelnou periodicitu však tentokrát vzala za své (jak jistě neuniklo pravidelným čtenářům).

Důvod je prostý. Musel jsem přejít na jiný typ počítače, což má například tu výhodu, že nyní již píši ve Wordu97 a odpadá tak především část práce Luboši Kopečného. Nevýhodou však je, že počítač je umístěn ve škole, a tak dlouhé večery trávené nad psaním KonSterny doma jsou prozatím ty tam.

Věřím, že konSternychtiví čtenáři laskavě toto pochopí a lační po dalších řádcích rychle zapomenou na to, že jsme se tak dlouho neozvali. Mezitím se samozřejmě mnohé v naší organizaci, ale i v ochranářských kruzích událo, ale například se zvýšil i počet pravidelných odběratelů (nezaměřovat za pravidelné čtenáře-těch je daleko víc) na již úctyhodných 35.

Chtěl bych touto cestou a na tomto místě nejen vyzvat naše členy a příznivce k pilné práci v terénu nebo na poli úředním, ale také všem popřát hezké chvíle, trávené v přírodě nebo našem kolektivu v tak nádherném a hektickém období !

Jiří Mach

Zprávy výboru.

*Předseda organizace zaslal na stavební úřad MěÚ v Bystrém dopis, ve kterém žádá informovat organizaci o záměrech výstavby zásadních staveb (např. dopravních komunikací, velkokapacitních odchoven), zvláště pak o výstavbě rybníků v katastrálním území města. Hlavním impulsem je podchytit důležitá stavební řízení o výstavbě rybníků Rybářstvím Litomyšl ve Stašově a Jedlové, kde nyní vyrůstá největší a jistě nejvýznamnější rybníční soustava na Poličsku.

* 11. prosince se sešel v restauraci Svitapák výbor (+ P.Škaroupka) ZO. Předseda seznámil s výsledky schůze VČP ČSO v Pardubicích, dále s aktivitami ohledně možného udělení výjimky za vedení účtu u ČS, s výsledky pracovní schůzky předsedy ZO se členy výborů ZO Českého zahrádkářského svazu ve Svitavách, s některými postřehy z materiálů p. Sajdla, nebo s nově zakoupenou literaturou a publikacemi. Dále rozdál přítomným prosincové číslo KonSterny, samolepky VČP ČSO a výsledky monitoringu obratlovců území Střelnice u Semanína, který prováděl za naší organizaci pro RŽP OkÚ Ústí nad Orlicí Filip Jetmar.

S hospodářem organizace bylo kompletováno vyúčtování dotace od městského zastupitelstva naší organizaci. Hovořilo se o zimních akcích a ukončené instalaci berliček pro dravce v okolí Svitav a u rybníků Nový a Hvězda.

Tradičně žhavějším tématem pak byla spolupráce s RŽP OkÚ Svitavy a strategie dalšího postupu v problematice Nového r. u Opatova a r. Dolní ve Svitavách.

Z jednání vyplynula nutnost koordinovat požadavky našich členů na RŽP, pozvat na neoficiální besedu vedoucího oddělení ochrany přírody (p.A.Cedzo) a zvýšit tlak na přednostu OkÚ v souvislosti s problematikou r. Nový a jeho vyhlášení za přírodní rezervaci.

* Výbor (ve složení Janoušek, Jetmar a Mach) se sešel 17. ledna k projednání řady otázek s vedoucím odboru ochrany přírody a krajiny RŽP OkÚ Svitavy A.Cedzem. Hovořilo se o realizaci rozhodnutí ohledně zákazu výskytu plavidel na rybnících Dolní, Nový a Hvězda, dále o naší péči o vlhké louky v okolí rybníků, o možnosti vyhlášovat každoročně na dobu hnízdění Dolní rybník ve Svitavách za přechodně chráněnou plochu, ale hlavně byla přislíbena naší ZO tvorba další varianty plánu péče k vyhlášení rybníku Nový (i Hvězda ?) za přírodní rezervaci.

* Dne 28. ledna se v klubovně svitavského gymnázia konala výroční členská schůze naší ZO ČSOP Rybák.

Schůze se účastnilo 8 členů

(Janoušek, Jetmar, Polák, Šváb, Romportl, Škaroupka, Ehrenbergerová a Mach) a přivítali jsme i hosty - pana Pěničku a Pavla Lustyka.

Na úvod vystoupil se svými diapozitivy z Opatovska a jižní Moravy Filip Jetmar a dále Dušan Romportl s komentářem sobě vlastním a diapozitivy ze svého pobytu v oblasti CHKO a BR Třeboňsko. Oba autoři sklídili vřelá uznání.

Dále už schůzku řídil předseda ZO Jiří Mach, který nejprve pohovořil o problematice každoročního obnovování naší registrace u ÚVR ČSOP, o chystané Okresní konferenci ZO ČSOP nebo o finanční situaci organizace. Hlavním bodem bylo hodnocení činnosti v loňském roce a plán aktivit v roce letošním. V diskusní části se nejvíce hovořilo o plánu péče k PR Opatovské rybníky a o revitalizaci Dolního rybníka ve Svitavách. Kromě vyřešení či naznačení řady konkrétních problémů pak přítomní členové odlehčili své peněženky o členské příspěvky a vyjádřili podporu stávajícímu výboru ZO.

Pro nepřítomné členy ZO i pro další zájemce předkládáme rámcový plán našich aktivit na rok 2000 (přehled o uplynulé činnosti v roce 1999 nepřinášíme, neboť vše podstatné je zaznamenáno v KonSternách) :

ZIMA :

- exkurze do Prahy (Vltava - zimoviště ptactva),
- okresní sněm ZO ČSOP,
- exkurze na Nové Mlýny (jižní Morava - zimoviště ptactva),
- mapování výskytu sov (Svitavsko, Opatovsko, Poličsko),
- instalace budek pro ptactvo,

JARO :

- mapování výskytu sov,
- aktivita ke Dni Země : exkurze do CHKO Litovelské Pomoraví,
- soutěž s Ptákem roku ČSO : ledňáčkem říčním,
- celorepublikové sčítání vodního ptactva(Svitavsko,Opatovsko,Poličsko),
- Vítání ptačího zpěvu,

LÉTO :

- víkendový výzkumný tábor VČP ČSO (2.-4.6. : Českotřebovsko),
- celorepublikové sčítání labutí velkých,
- kosení prstnatcových luk,
- putovní tábor : Nízké Tatry (M.Polák),

PODZIM :

- Evropský festival ptactva (30.9.-1.10.),
- Konference Východočeské pobočky České společnosti ornitologické (6.-8.10. v České Skalici-zájemci se hlásí např.předsedovi organizace do 15.června!),
- exkurze Nové Mlýny,

Celoroční či dlouhodobější akce:

- mapování hnízdních populací ptactva okresu Svitavy,
- práce na plánu péče PR Opatovské rybníky,
- vydávání čtvrtletního periodika KonSterna,
- akce ČSO : ptáci a prosklené plochy,
- ledňáček říční - Pták roku ČSO,
- fenologická pozorování,
- registrace čapích hnízd,
- příprava návrhu revitalizace Dolního rybníka,
- jednání z organizacemi ZO ČZS v lokalitě Dolního rybníka

+ další aktivity, vyplývající například ze zahájených správních řízení.

Obrázek (kresba dravce): Text – Orlovec říční (kresba M.Polák).

Bleskovky.

* 30.října J.Mach pozoroval na loukách a polích v Borové-Sv.Kateřině hejno asi 650 kvíčal.

* Také v poslední podzimní sezóně jsme zaznamenali časté a početné nálety ořešníků do prostorů zahrádek u Svitav.(J.M.)

* Zamrznutí Horního rybníka ve Svitavách v druhé polovině listopadu vyvolalo smutek u svitavských ornitologů, kteří stále čekají na první oficiální záznam výskytu potáplic.(J.M.)

* Z výsledků každoročních sčítání hnízdišť a hnízdních párů čápa bílého, které v rámci celé ČR koordinuje litomyšlský pan B.Rejman, je patrné, že v posledních pěti letech se mírně zvyšuje počet úspěšně hnízdících čápů v okrese Svitavy. V současné době je registrováno 16 obsazených hnízd. V roce 1998 bylo v ČR zjištěno 885 obsazených (684 s vyvedenými mláďaty) hnízd se stejným podílem Čech a Moravy.

Největší počet hnízdišť je pak v okresech Břeclav, Hodonín, Nový Jičín, Frýdek-Místek, Jindřichův Hradec a České Budějovice.
Ze zpravodaje *Ciconia ciconia* z roku 1998 vybíráme zajímavé zjištění, že za osmnáctiletou dobu sledování hnízdění tohoto druhu, nastal evidentní posun čapí populace z jižních poloh naší republiky do severních území. (J.M.)

* Krátce se ještě vracíme k hodnocení podzimního Světového festivalu ptactva. V ČR proběhlo 53 terénních exkurzí s 1190 účastníky, 144 pozorovanými druhy ptáků o celkovém počtu 78 699. Konalo se 7 přednášek a besed a dalších 13 doprovodných akcí.

Nejpočetnějšími ptačími druhy byly : špaček obecný, kachna divoká, lyska černá, holub hřivnáč, racek chechtavý, čejka chocholatá, husa velká, pěnka obecná, vrabec polní a labuť velká.

Při SFP ve Svitavách jsme pozorovali 3. největší počet hřivnáčů v ČR. Na opatovských rybnících jsme zase viděli nejvíce zvonků a brávníků, druhý největší počet volavek bílých a třetí největší počet lindušek lučních. Jen na dalších třech místech sledovali orla mořského, a na pěti dalších místech orlovce říčního a jestřába lesního.

Opatovské rybníky se v počtu pozorovaných druhů umístily na 9. místě, přičemž přibližně stejný počet druhů byl zaznamenán například na tak významných a známých lokalitách jako například rybník Řežabinec (okr. Písek).

Před námi už zůstala jen taková ornitologická území jako je třeba Žehuňský rybník (NB), nádrž Rozkoš (NA), Mutěnické rybníky (HO), vodní nádrž Nové Mlýny (HO) nebo Záhlinice (KM) a Tovačov (PR). (J.M.)

* Ve Svitavách jsme (nejspíš jako opozdilce) pozorovali špačka obecného 22. listopadu a skřivana polního 29. listopadu (J.M.)

* O jistém druhu netolerance, zoofóbie, nestoudnosti, biologické negramotnosti až nehoráznosti se přesvědčil předseda ZO, když ve zdůvodnění žádosti o pokácení červeného buku ve Svitavách u stadionu vyčetl, že ..ve stromě přebývá velké množství ptactva a hmyzu, což vše podmínky užívání domu výrazně zhoršuje. (J.M.)

- V podzimních i zimních měsících jsme mohli poměrně často zastihnout krahujce obecného při lovu městských ptáků. Například v areálu 7. MŠ bylo několikrát sledováno úspěšné ulovení hrdličky zahradní, která není snad nejtýpější krahujčí potravou, ale v době koncentrace hrdliček zřejmě snadno dostupným zdrojem živin. (J.M.)

- V roce 1999 bylo registrováno v území a okolí rybníků Dolní a Horní ve Svitavách 119 druhů ptáků (průměrný počet). Z toho pak bylo 5 druhů připsáno do avifauny z jednoho nejsledovanějších území v okrese (J. Mach - 259 kontrolních dní) (J.M.)

* Ve výběrovém řízení Ministerstva životního prostředí k projektům na získání finančních prostředků pro rok 2000 nebyl projekt (Obnova naučné stezky K pramenům řeky Svitavy), který naše ZO podávala z nám doposud neznámých důvodů bohužel vůbec hodnocen. Možné je překročení limitu dotace na typ projektu, který však byl dimenzován jako tříletý a požadovaná částka na rok 2000 nepřevyšovala limit. Zřejmě záleželo na osobním přístupu hodnotící komise, která vždy hledá důvody proč vyřadit co nejvíce projektů. (J.M.)

* Rybářství Litomyšl s.r.o. se rozhodlo obnovit rybníček na Zádolském potoce u železniční trati (na hranici s okresem Ústí nad orlicí). Do konce února byla vykolíkována budoucí parcela rybníka a provedena likvidace dřevin na tomto území (převážně jen mladé vrby a olše).

Budování rybníčku a oprava hráze zde má své pro i proti –území je např. součástí zcela stabilního, nenarušeného biocentra a žádný zásah tedy není příliš žádoucí, naopak při šetrném provedení stavby rybníčku je teoreticky možné i zvýšení biodiverzity některých skupin organismů (např. někteří ptáci), záleží však také na stupni zachování litorálních porostů a způsobu hospodaření. Lokalitu budeme sledovat. (F.J.)

* V minulém roce bylo provedeno odvodnění lesa mezi železniční zastávkou Semanín a Novým rybníkem u Opatova. Z hlediska produkce dřeva je to čin možná odůvodnitelný, ale z hlediska ekologického zavrženíhodný. Vyhloubené meliorační strouhy vhání člověku citlivému k přírodě adrenalin do krve a řadu otázek na mysl. Jak je možné, že v době plánování protipovodňových opatření, revitalizace krajiny a všelijakých snah o nápravu škod z minulosti, dva roky po nechvalně známých povodních, které postihly i Opatovsko, se provádějí zásahy s účinkem zcela opačným (tj. rychlý odtok vody z území), zatímco ze stohů protipovodňových a revitalizačních studií se podařilo realizovat jen poldr nad Opatovem. Na to jsme se předběžně ptali na RŽP OkÚ ve Svitavách, ale nikdo o ničem nevěděl. Snad budou vědět příště! (F.J.)

- Pravděpodobně od 10. ledna byl napouštěn Dolní rybník ve Svitavách. I z tohoto důvodu nedošlo k markantnímu zamrznutí plochy a v mělčinách se začaly zdržovat nejen kachny, ale třeba i volavky. V polovině února dodalo Rybářství Litomyšl násadu a koncem února pak bohužel dávku kejdy. Při aplikaci na pravém břehu však došlo k citelnému poškození cesty i samotného břehu. Tento problém byl dále řešen s Druporkem i samotným Rybářstvím (viz další číslo KonSterny). (J.M.)

*

Z činnosti ZO.

* J.Mach se dopisem z konce listopadu obrátil na RNDr. Petříčka (Agentura ochrany přírody a krajiny Praha) s prosbou o pomoc při další postupu ve snaze přimět OkÚ Svitavy k vyhlášení rybníků Nový a Hvězda za přírodní rezervaci. (J.M.)

* J.Mach zahájil jednání se ZO Českého zahrádkářského svazu Svitavy-město a -Lačnov. Snahou je upozornit a hlavně řešit problematiku negativních jevů a činností, které vznikají zahrádkařením na Dolním a Horním rybníku ve Svitavách a minimalizovat rušivé vlivy na ptactvo a vegetaci těchto rybníků. 9. prosince se pak J.Mach setkal se zástupci výborů obou organizací, kde upřesňoval a vysvětloval požadavky. Vesměs ve vstřícném duchu (zvláště co se týká společného postupu proti snahám Rybářství Litomyšl vyhrnout rybník Dolní) byla domluvena další jednání o majetkoprávních záležitostech a konkretizování jednotlivých problémů. (J.M.)

* J.Mach využil podzimního svozu velkoobjemového a nebezpečného odpadu ve Svitavách a při rozmísťování berliček pro dravce převezl celé léto ležící vysloužilou chladničku ze břehu Dolního rybníka k hlavní hrázi, odkud po několika dnech zmizela.

* Předseda organizace se po výzvě v Depeších ČSOP obrátil na ředitele Okresní pobočky České spořitelny a.s., která vládne našemu účtu, se žádostí o udělení výjimky u poplatků za vedení účtu. Je skutečností, že nás (jako v podstatě neziskovou organizaci) ročně stojí vedení účtu nemalé peníze. Koncem roku 1999 jsme obdrželi od České spořitelny zprávu, že úlevu od poplatků nám neudělí, ale zvýší úroky o 2%. (J.M.)

* J.Mach se 27.listopadu zúčastnil podzimní schůze Východočeské pobočky České společnosti ornitologické v Pardubicích.Ve svých vstupech krátce zhodnotil Světový festival ptactva na Svitavsku a zmínil se o některých zajímavějších pozorováních ptactva v letošním roce.Dále měl možnost prezentovat náš zpravodaj,příčemž kromě uznaných hodnocení zajistil i některé zájemce o odběr našeho periodika.Získal také publikaci Legislativa EU a ochrana přírody i větší počet samolepek VČP ČSO se sýkořicí vousatou a také odevzdal redakční radě příspěvky do sborníku Panurus.
Nyní některé aktuality a zprávy pro příští měsíce:

- v letech 2000-2002 proběhne opětovné sčítání labutí velkých,
 - v tomto roce zaktivizuje ČSO průzkumnou akci k problematice nebezpečnosti skleněných ploch v ČR,
- BirdLife International chystá vydání publikace Ohrožení ptáci světa,
- Ptákem roku ČSO pro tento rok je ledňáček říční,
- Výzkumný víkendový tábor se uskuteční 2.-4.6. na Českotřebovsku ! (je velmi pravděpodobné,že dojde k návštěvě některých významných ptačích území v naší oblasti - například Střelnice u Semanína nebo rybníky Nový a Hvězda),
- je zahájena příprava na reedici svazku Fauna II,
 - 6.-8.10 se uskuteční v České Skalici ornitologická konference Východočeské pobočky ČSO,
- při konferenci vyjde sborník Panurus č.10 (uzávěrka 31.3.),
- od roku 1946 došlo podruhé v Krkonoších k úspěšnému hnízdění kulíka hnědého,
- ve východních Čechách (podle slov T.Bělky) dochází ke zvyšování počtů a k šíření volavky popelavé.(J.M.)

* Koncem roku odpovídal J.Mach na dotazník Zeleného kruhu a Společnosti pro sociální bádání, který se týkal našich zkušeností ve spolupráci s orgány státní správy v oblasti problematiky životního prostředí.Účastnili jsme se tak projektu „Zapojení veřejnosti do rozhodování v otázkách životního prostředí a udržitelného rozvoje“, který je součástí širšího programu „Udržitelný rozvoj České republiky-vytváření podmínek“.(J.M.)

* Celkem 15 ptačích budek (sýkorníků) vyvěsili okolo Nového rybníka u Opatova na přelomu února a března členové „Rybáka“ (Milan Janoušek a Filip Jetmar) s přispěním Mirka Berana, Vaška Lněničky či štaflí od Poláků. 6 budek vyrobil Petr Škaroupka,osm Václav Lněnička a jednu vyhrál Milan Janoušek prostřednictvím Hanky Filipové od pana Tomeše na přednášce o ptácích našich zahrad v České Třebové. Byla také nainstalována jedna budka pro poštolku (od Petra Škaroupky)(F.J.)

- 28.února byl sl.Karlíkovou (ožp MěÚ Svitavy) kontaktován J.Mach ohledně náhlého výskytu 1 ex. netopýra v budově svitavské Policie. Netopýr byl odebrán,určen za pomoci pana Urbánka za netopýra severního a potom úspěšně vypuštěn ze sklepa 7.mateřské školy. Podle slov pana Urbánka jde o první doklad samce tohoto druhu ve Svitavách.Děkujeme panu Karlíkovi za zodpovědné nahlášení výskytu a péči.(J.M.)

Instalace berliček pro dravce.

V loňském roce jsme se zavázali městskému zastupitelstvu, které nám na činnost věnovalo částku 10.000 Kč, použít část prostředků na zhotovení tzv. berliček pro dravce.Na podzim zahájil J.Mach jednání s vedoucím odboru životního prostředí MěÚ, který ochotně zajistil a pomohl odvést materiál z Pilany ve Svitavách.

Jednalo se celkem o 36 hranolů (ca 5x5 cm).

10 kusů putovalo k Milanovi Janouškovi, který se měl společně s dalšími ochránci ptactva opatovských rybníků F. Jetmarem a M. Polákem berličky instalovat v okolí rybníků Nový a Hvězda.

Ve Svitavách bylo zhotoveno celkem 25 berliček a instalaci provedl J. Mach a S. Lešinger ve dnech 28. listopadu a 5. prosince. Byla vybírána místa, kde nebude

nutná každoroční obnova berliček, tedy hlavně okraje cest, vodoteče, ostrůvky v polích nebo rozhraní dvou rozdílně osetých polí. Budeme tedy snad mít možnost sledovat na berličkách dravce a další druhy ptáků po celý rok!

Pro ty z vás, kteří chtějí v zimním období kontrolovat využití berliček nebo také

jejich technický stav a fyzickou přítomnost v okolí Svitav, uvádíme jejich rozmístění :

6 ks u silnice na Poličku (3 při cestě k viaduktu a 3 u potoka v Vodárně), 1 ks na poli

jižně od Dolního r., 2 ks na poli sv. od Dolního rybníka, 9 ks na polích mezi 1. a 2. větrolamem sv. od Dolního rybníka (M. Lačnov) a 7 ks na polích mezi 2. a 3. větrolamem sv. od Dolního rybníka (M. Lačnov).

Všechny pozorovatele ptáků na berličkách prosíme o hlášení druhů, které jste na berličkách viděli. Samozřejmě nás (kvůli sbírání zkušeností) zajímají veškeré skutečnosti a vaše postřehy ohledně berliček!

Jiří Mach

Praha a zimující ptactvo na Vltavě.

Již počátkem zimy jsme se rozhodli navštívit jedno z nejvýznamnějších zimovišť ptactva naší republiky - pražskou Vltavu. Termín (první dekáda února) jsme zvolili vzhledem k tomu, že v této době mají školáci našeho okresu „zimní prázdniny“. I jim jsme totiž nabídli propagaci

na Gymnázium Litomyšl a Gymnázium Svitavy možnost účasti na této exkurzi. Nabídka našla svoji odezvu u 2 studentek z Litomyšle i 6 studentek a 1 studenta ze Svitav, kteří se pod vedením Filipa Jetmara a mé maličkosti vydali 8 února do Prahy.

Už několik dní před odjezdem bylo jasné, že mnoho zajímavého asi nevidíme, protože teplotní průběh konce ledna a počátku února byl nadnormální. V praxi to znamená, že řada druhů ptáků se ze zimovišť rozlétá na jiné lokality. Tato skutečnost nakonec byla patrná i na našich rozmrzajících rybnících, kde se počátkem února například objevily kachny divoké nebo zakroužil racek bouřní. A tak jsme netrpělivě očekávali první pohledy na Vltavu.

Za oblačného a větrného počasí (teplota něco málo pod 10 st. Celsia) jsme v Praze dojeli na Podhoří u ZOO a prošli cestu pravého vltavského břehu pod ZOO, směrem k mostu na Císařský ostrov. Zde se nám nejvíce ukazovali kormoráni velcí, kteří zde hojně odpočívají i nocují, což dokumentují bílé větve zdejších pobřežních stromů. Hojněji se zde vyskytovali rackové chechtaví i lysky černé. Dále zaznamenáváme jednoho racka bouřního, potápku malou, slípku zelenonohou, 2 páry poláka chocholačky a několik volavek popelavých. Asi největší

potěšení nám pak skýtá pohled na samce a dvě samice hohola severního i dvě samice morčáka malého.

U mostu přes Vltavu pak obdivujeme celkem z blízka samici žluny zelené nebo krahujce obecného, který právě ulovil hrdličku. Poté se přesouváme přes Stromovku k Čechovu mostu, odkud už pokračujeme po nábřeží k mostům Mánesovu, Karlovu a Mostu legií. Na tomto úseku patří mezi nejhojnější druhy : labuť velká, kachna divoká, racek chechtavý, lyska černá, polák velký a polák chocholačka. Sledujeme i několik jedinců racka bouřního a potápku malou.

U Karlova mostu přicházíme do těsné blízkosti zde odpočívajících labutí, lysek, racků a kachen. Zatímco se studenti „mazlí“ z celkem klidným ptactvem a Filip zhotovuje z blízka fotografické záběry, tak já se pokouším pomocí dalekohledu odečíst čísla kroužků na nohách labutí. Daří se mi to u čtyřech kusů.

Po celkem podařené procházce pak naše kroky směřují do centra města (na Staré Město), kde k radosti studentů (nakonec i naší) ze změny programu, vyhledáváme využití zbývajících dvou hodin do odjezdu vlaku. Na zpáteční cestě se ještě úspěšně snažíme studenty obdarovat letáčky, brožurami a samolepkami s ornitologickou tematikou.

Závěrem si troufám konstatovat, že se nám snad podařilo alespoň trochu poodhalit

zajímavost a krásu ptačího života pro další generaci jistě budoucích přátel a milovníků přírody.

Jiří Mach

Exkurze na Nové Mlýny.

12. února jsme se tradičně v zimním, ale netradičně v únorovém období vydali zapátrat po zimujícím ptactvu „našich“ Novomlýnských nádrží pod Pálavou. Ve složení Filip Jetmar, Standa Lešinger, Marián Polák, Petra Chlupová, poličský Jakub Mach a moje maličkost jsme toužili po ornitologických zážitcích a nechybělo ani tradiční odhadování celkově pozorovaných druhů, které se pak účtuje v pouzdřanské hospodě.

Věstonická nádrž nás však překvapuje svojí vysokou hladinou vody zvláště na přítoku. Dokonce zjišťujeme, že snad ani nebudeme moci dojet do nejatraktivnější poloostrovní části!!!

To nás však nutí se snažit poměrně silný, ale ne tak široký tok překonat mokrou nohou. Ale dovedete si představit teplotu vody! V myšlence překonání toku vynikám já. Přítomní nevěří, když si sundávám boty a nasazuji druhé (jak se vyplatí si vozit „přezůvky“!). Marián moji odvahu ihned dokumentuje fotoaparátem i kamerou. Nastává chvíle pravdy. Vyrážím. V polovině toku, když zároveň pociťuji teplotu (spíše chladotu), zjišťuji, že voda podemlela část koryta natolik, že by byly ohroženy (podchlazením) moje reprodukční schopnosti. Za každou cenu neriskuji. Mohl by mě navíc proud strhnout. Ke zklamání ostatních, ale především svému (protože bych byl asi jediný, kdo by se dostal na druhý břeh), se vracím a ihned přezouvám. Musíme se, ač velmi neradi, spokojit s tím co uvidíme ze břehu. a co jsme viděli?

Tak třeba obligátní druhy jako husa běločelá, husa velká, husa polní, orly mořské, hoholy, morčáky malé (bílé) a velké nebo taky volavky bílé a potápky malé. Celkem pak 45 druhů. Někdo (nebudu jmenovat) se dokonce trefil. V hospodě už jenom probíráme zdejší ptactvo, naši organizaci a čas krátíme i společenskými hrami nebo popíjením lahodného moku i něčeho ostřejšího. Holt zima je zima. Tak tedy příště...

Jirka Mach

Zprávy z úřadů.

* Odbor výstavby a územního plánování MěÚ Svitavy:

-vydal rozhodnutí o umístění stavby - Obnova rybníka na Zádolském potoce u Semanína.

-zahájil opětovně územní řízení o ochranném pásmu budoucího heliportu na území Hasičského záchranného sboru ve Svitavách u Dolního rybníka.

-zahájil územní řízení o umístění stavby - stavební a technické úpravy železničního koridoru mezi žel.st. Svitavy - Česká Třebová.

-zahájil územní řízení o výstavbě poldru č.1 v Dětrichově (protože jsme měli pouhé 3 dny na reakci, nestihli jsme se přihlásit do správního řízení!).

-zahájil územní řízení o plynifikaci obce Radiměř (opět jsme vinou odboru nemohli včas a účelně reagovat!).

-zahájil územní řízení o přeložce řeky Svitavy a inženýrských sítí na ulici školní ve Svitavách.

• Stavební úřad v Bystrém :

-nás informoval o zahájeném územním řízení výstavby manipulační nádrže Smrček v Jedlové. Nádrž pod Janovským rybníkem o rozloze asi necelého hektaru staví Rybářství Litomyšl na doposud intenzivně obhospodařované louce. (J.Mach se na podrobnosti informoval na RŽP ve Svitavách a shledal výstavbu nádrže jako bezproblémovou, zvláště za příslibu Rybářství, že zde půjde o chov jiných ryb než kapra a nádrž bude v průběhu roku

vypouštěna, což by mohlo zvyšovat potravní nabídku zde vyskytujících se ptáků).

* Referát životního prostředí OkÚ Svitavy:

-RŽP nás informoval o zahájení vodoprávního řízení na podnět Státní meliorační správy Svitavy k nakládání s vodami : stávající vodní nádrž Pohodlí v k.ú. Čistá.

-RŽP nás dále informoval o zahájení vodoprávního řízení o povolení k nakládání s vodami : vodní nádrže v k.ú. Radišov.

-RŽP nás informoval o zahájení vodoprávního řízení o povolení k nakládání s vodami : vodní nádrž nad r. Pachovský v k.ú. Jedlová. Jedná se o nádrž o velikosti 0,2 ha v nově tvořené největší rybníční soustavě na Poličsku Rybářstvím Litomyšl s.r.o.

-Vodohospodáři RŽP nám formou veřejné vyhlášky oznámil zahájení vodoprávního řízení o povolení ke stavbě rybníka Pod kopcem II. Rybník o rozloze 2,5 ha realizuje Rybářské sdružení Vysočina v Poličce. Území je nám velmi dobře známé. V nedávné minulosti se zde nacházela chráněná plocha, kterou v 90. letech registroval OkÚ jako významný krajinný prvek (úpolín, vachta, prstnatce nebo hořeček brvitý). Později začalo území, bez péče (kosení) poličských ochránců přírody, zarůstat náletem olší a vrb. Druhová skladba tak doznala změn, které se snad (co se týká vlhkomilných rostlin) vybudování - zvětšení stávající přednádržky - zlepší, protože se počítá s redukcí náletových dřevin.

-RŽP vydal rozhodnutí o povolení užívání rybníka Luční v Jedlové (známý tím, že jsme si „na něm“ obrousili zuby a získali cenné zkušenosti). Rybník s výměrou 4,5 ha byl v rekordním čase třech měsíců zhotoven Rybářstvím Litomyšl v rámci revitalizačních opatření, a tak za našeho nesouhlasu zlikvidovaná částečně degradovaná vlhká louka má obsahovat litorální pásmo 1,7 ha, příbřežní pásmo 0,6 ha, ostrůvek na konci litorálu, doprovodnou liniovou zeleň, potoční luh při přítoku, tvrdý luh na vyšším okraji území nebo blízkou solitérní výsadbu. Tedy při dodržení stavebních podmínek, ale především správném dalším obhospodařování je zde perspektiva velice pěkného rybníka i s jinými biologickými funkcemi, než je jen produkce ryb.

Přejme Rybářství Litomyšl mnoho takových rybníků (nakonec za peníze daňových poplatníků), nejen před novým rekreačním domkem vedení Rybářství.

-RŽP nás vyzval k účasti na vodoprávním řízení - Obnova rybníka na Zádolském potoce mezi Opatovem a Semanínem. Odbor životního prostředí pak vydává stanovisko, ve kterém uvádí, že v lokalitě Pod Mušlovem, která je registrovaná jako lokální biocentrum, není nezbytně nutné budovat nové prvky (včetně vodních ploch). Dále vyžaduje zvětšit plochu později vytvořeného litorálního pásma na 15% výměry budovaného rybníka a žádá přehodnotit představu o polointenzivním chovu ryb.

-RŽP vydal rozhodnutí o povolení užívání rybníků Kmotřík (1 ha), Baldovský (2,35 ha), Polníček (0,5 ha) a rozšířený rybník Polní (6,86 ha), které byly vybudovány společně s obtokovým korytem Baldovského potoka (763 m), bezpečnostním přelivem rybníka Kmotr a vodními tůňmi (bohužel bez výsadby stromů jak bylo v projektu). Dílo Rybářství Litomyšl, které bylo zhotovené za 1 rok, bylo provedeno opět v rámci revitalizace Baldovského potoka. Nutno poznamenat, že Rybářství velice bravurně dokáže využít ochoty Ministerstev zemědělství a životního prostředí v oblasti revitalizačních projektů (ale také zvýšení zisku Rybářství). Jenom opět doufejme, že velkorysost státu k rybářům se změní přístup majitelů rybníků k jejich obhospodařování, ale i další kontrolní snaha státu ve zjišťování účinnosti darovaných investic.

-RŽP nás pozval na vodohospodářské jednání o výstavbě manipulační nádrže Smrček pod Janovským rybníkem v Jedlové.

Bude se konat.

- V měsíci dubnu proběhnou tradiční akce v rámci Dne Země, které pořádá Ekologická komise městské rady ve Svitavách. Některé aktivity jsou pak konány i pod patronací naší ZO. Předběžně uvádíme právě jenom „naše“ akce. Podrobnější výčet akcí najdete například na naší vývěsce nebo se informujte u předsedy organizace. 21. dubna proběhne úklid a terénní úpravy v okolí Dolního rybníka. Sraz v 15.00 hod na hrázi rybníka v pracovním oblečení, motykami a lopatou. Uklízet budeme odpadky a zarovnávat terén cesty. V sobotu 29. dubna bychom měli odjet (dospělí za 50,- Kč a studenti zdarma) na jednodenní exkurzi do CHKO Litovelské Pomoraví. Nutné je předem se ohlásit u předsedy ZO k účasti a oznámit počet zájemců. Navštívíme pod dozorem dobrovolného strážce přírody tamější zajímavé lokality tohoto mokřadu. Odjet předběžně v 7:30 hod.
- V termínu přibližném 1. dekády měsíce května se uskuteční tradiční akce pro všechny zájemce o Vítání ptačího zpěvu. Podrobnosti budou opět na nástěnce nebo u organizátorů svitavské a opatovské vycházky (členové výboru ZO).
- 2.-4.6. se uskuteční Výzkumný víkendový tábor Východočeské pobočky České společnosti ornitologické v Pardubicích. Proběhne pod patronací českořebovského pana Tomeše. Podrobnosti u členů výboru ZO.
- Ve dnech 17. a 18. června proběhne celorepublikové sčítání labutí velkých. Všechny nutné informace získáte u předsedy ZO.

Pak tu budou další akce, které vyplynou z potřeb a zájmů členů ZO! Sledujte proto vývěsku a atakujte členy výboru. Rádi vám sdělíme víc (pokud to budeme už vědět).

Všimli jsme si.

Ptáci na rybnících u Opatova v zimě 1999/2000

Už prosinec byl pro „opatovské“ ornitology příznivý například zvýšeným počtem kání lesních a pilichů, časným pozorováním káně rousné, zjištěním brkoslavů nebo díky stálé přítomnosti orla mořského (zůstal do 15. 12.). Po udeření větších mrazů a sněhové nadílce však většina ptáků zmizela. A tak od konce prosince do ledna se stala pro ptáky i „ptákology“ nejatraktivnější Novorybníční niva, tj. pole západně od rybníka Hvězda. Zde byla na podzim sklizena řepka, ale pole nebylo zoráno, takže na vysokém strništi zůstala ještě spousta šešulí plných semen. Rovněž některé plevele poskytovaly hojnost semen, zkrátka doslova hody pro semenožravé ptactvo. Zjištěna byla zejména větší hejna zvonků zelených a stehlíků, zpočátku ještě strnadi obecní a pěnkavy. Zůstaly však také druhy, které jinak na zimu odlétají. Tak např. konopyky obecné po celou zimu (maximálně asi 70 ex. 2. ledna) či strnadi rákosní do začátku ledna (9 ex. 2. ledna). V polovině ledna se objevilo i hejňko asi 15 jikavců. Zvýšená koncentrace drobných pěvců občas přilákala i krahujce, který pak sedící na stonku řepky vypadá poněkud kuriózně. Z dalších druhů letošní zimy nemohu opomenout v lese u Zádolek a posléze i na Hvězdě skoro zevšednělého datla nebo lednový výskyt konipasa horského v zátoce rybníka Hvězda. Tak to byla zima, ale zaplat' Pánbůh, že tu máme jaro. Ptáci, těšte se!

Filip Jetmar

Zážitky a postřehy z terénu.

Železnice očima botanika.

V červenci (5) jsme se společně se Standou Lešingerem rozhodli, že projdeme železniční trať z Poličky do Svitav. Naším cílem bylo zdokumentovat zanikající historické památky této trati a provést botanický průzkum výskytu dřevin rostoucích v trati mezi kolejnicemi.

Zde bych se chtěl podělit o výsledky tohoto neobvyklého průzkumu. Celkem bylo v patnáctikilometrovém úseku nalezeno 18 druhů rostoucích dřevin. Jejich výška se většinou pohybovala kolem 20-30 cm. Většinou se jednalo o mladé dvou až tříleté semenáčky z okolních porostů. Vzhled stromů je také přizpůsoben těmto tvrdým podmínkám, listy jsou znečištěny olejem či jinými mazivy, vrcholky převyšující 35 cm jsou omláceny od podvozků projíždějících vlaků, ovšem některé jehličnany vytvářejí v těchto podmínkách zajímavé tvary koruny připomínající bonsaje. Výskyt

některých druhů dřevin je soustředěn do určitých míst tratě. Zde bych uvedl úseky tratě, kde převažují některé druhy dřevin:

(skenovat obrázek – graf !)

Zastoupení jednotlivých druhů :

1. smrk ztepilý	okolo 180 ks
2. jasan ztepilý	120 ks
3. bříza bradavičnatá	106 ks
4. borovice lesní	30 ks
5. lípa srdčitá	28 ks
6. olše lepkavá	23 ks
7. třešeň obecná	22 ks
8. javor klen	18 ks
9. javor mléč	17 ks
10. líska obecná	5 ks
11. modřín opadavý	5 ks
12. topol černý	4 ks
13. bez černý	3 ks
14. jeřáb obecný	2 ks
15. růže šípková	2 ks
16. dub zimní	1 ks
17. vrba jíva	1 ks
(18. jírovec maďal ve větším množství - lokálně)	

Ani v jednom případě jsme nezaznamenali kvetoucí rostlinu. Poléhavé stonky ostružiníku v některých místech vytvářejí souvislé porosty v této době již s polodozrálými plody.

Uvedené dřeviny nejsou svým vzrůstem nebezpečné pro provoz železnice a projíždějící vlaky.

Jan Richtř

(Poznámka J.Macha : Skutečně záleží na dané době, kdy navštívíte železnici jako extrémní biotop, známý i tím, že zde můžeme zastihnout druhy invazní a další, které využívají železniční dopravu ke svému šíření. Sám si vzpomínám například na nízký polokeř - štírovník růžkatý, který rovněž odolává „mechanickému tlaku“ i přímo mezi kolejnicemi.)

Na cestách.

Putovní tábor po Oravských Beskydech.

2.část kronikových vzpomínek TOM Zálesáků - jmenovitě Dana Veselého :

4.den

Tento den, ač neradi, jsme ze stanu vylezli již okolo 9-té hodiny. Důvodem byla přílišná výhřevnost té ohnivé koule na obloze, aneb jak říkají Brňáci - zoncna rumplovala jak sviňa. Při konání potřeby jsme spolu s Džónym narazili na tři výstavní hříby. Než stihly zjistit, kdože je to utrhnul, už se vařily v kotlíku. A musím říct, pytlíkovo-hověžo-houbové polévka byla „sehr gut“. Když jsme se dosyta najedli (tentokrát se nám to opravdu povedlo), pokochali výhledem a následně sbalili, vyrazili jsme směr civilizace. Cestou jsme se shodli, že krávy jsou opravdu krásy a jejich majitel zřejmě nemyslíci individuum. Proč?

Krávy se totiž vesele proháněly po turistické stezce a znečišťovaly ji svými exkrementy. Takže trasa vedla skrz čvachtající a páchnoucí bahno. Naštěstí do Oravského Podzámku to byly asi 2 km. V plánu jsme měli vyrazit zde také trochu za kulturou. Na zdejším hradě se však platilo vstupné již za projít po cestě směrem nahoru k té oné kulturní památce. Řekli jsme si, že podnikavost tohoto druhu rozhodně podporovat nebudeme a vyrazili jsme za kulturou pivní do tamní pivárny. Doplnili jsme nějaké zásoby potravin a pak jsme se nechali odvést autobusem k Oravské přehradě do Námestova. Námestovo je teď také okresním městem.

Vlastně každé druhé město na Slovensku je teď okresní. No, to tady ale rozebírat nebudu, to je věc slovenských politiků, jaké a kolik územněsprávních celků si ve svém státě vytvoří. Kde jsem to přestal? Aha u té Oravy. Nejprve jsme samozřejmě zaparkovali v hospodě. To víte, tekutiny se musí doplňovat pravidelně. Vzhledem k tomu, že jsme již poměrně dlouho neviděli ani „žvanec“, navštívili jsme i nedalekou pizzerii Medúza. Pizza Pikant byla opravdu pikantní a když jsme dojedli „volali jsme hasiče“. Místo na nocování jsme si našli blízko vody, přesněji řečeno, hned u břehu. Zřejmě už tam před námi někdo byl. Jak jsem to poznal? Jednoduše, bylo tam, totiž hezky upravené ohniště. „Flek to byl fajnověj“ i hořiva bylo dost, akorát komáři byli dotěrní víc než jindy. Marián s Petrou využili možnosti a večer se vycachtali. My ostatní, když jsme okusili teplotu a čistotu vody, jsme pro tu chvíli hygienu (šlo pouze o to, budeme-li smrdět potem nebo žabincem) odložili na další den. Již jsem uvedl, že v okolí tábořiště se v lese nacházelo dosti topiva, čehož jsme jak se patří využili. Místo obvyklého zmírajícího ohýnku pod kotlíkem se nám podařilo vytvořit 2 m vysokou vatra, kterou jsme potom v nižší podobě udržovali až do tří hodin do rána.

5.den

Protože nás znovu vzbudil sluneční hic už v osm hodin, byli jsme jemně nevyspalí. Z důvodu nesnesitelného pachu ve stanu, jsme se ráno přece jen odhodlali změnit značku parfému a zlehka ošplouchli své tělesné schránky.

Druhou částí tohoto puťáku bylo zdolání Babí hory (1725 m n.m.). Proto jsme se z Námestova přesouvali autobusem do Oravské Podhory a odtud pěšky ještě asi 3 km do Slané vody k východišti turistického značení. Mimochodem, je zde opravdu pramen se slanou vodou, ale to je „humáč“. Leda brát si tam slanou vodu na vaření brambor, to by šlo. Posledním setkáním s civilizací před výstupem byla tamní hospoda Chata Slaná voda, kde jsme povečeřeli tekutý chléb. Jelikož neradi táboříme blízko civilizace a taky jsme si chtěli ukrátit výstup, který nás čekal následující den, popošli jsme ještě večer 2 km k muzeu P.O. Hviezdoslava (vím o něm pouze to, že byl na staré desetikoruně). Poblíž jedné loučky s výhledem na vrchol Babí hory jsme se utábořili.

6.den

Ráno jsme si kapku přivstali, abychom naplánovanou trasu stihli do večera projít. Vrchol jsme si odbyli všichni, akorát Kosák tam byl díky nejmenovanému energetickému nápoji dřív. K pokoření vrcholu došlo okolo poledne SEČ. Jaký však byl náš údiv, když jsme stanuli nahoře. Za celou dobu výstupu jsme potkali asi dvě skupinky turistů a tam to bylo jak na Václaváku. Ta kvanta turistů sem mířila z Polska (Babí hora totiž leží na hranici Slovenska a Polska). Polsko je nížinatá země a pořádné hory jsou pouze při hranicích s Českem a Slovenskem. No a to je trochu málo pro obyvatele tak velkého státu. Proto vždy na těchto hraničních pohořích lze potkat tolik občanů polské národnosti.

A zase nevím, kde jsem přestal. Aha. Protože bylo celkem slušné počasí, byl výhled i na druhou stranu této hory o sto a něco metrů vyšší než naše Sněžka. Hm, Polsko vypadá taky zajímavě. Zmožení dvouhodinovým stoupáním jsme se z vlastních zásob posilnili a pozvolna se vydali na Malou Babí horu. Zde jsme se opět trošku občerstvili. Odtud jsme již vyrazili zpět směr ke Slané vodě.

Vhodnou loučku k táboření jsme našli asi 10 minut svižné chůze od Slané vody. Jelikož jsme měli nárok být unaveni, tak jsme taky byli a usnuli jsme ve stanu málem v sedě. Samozřejmě, že před spaním jsme pojedli jakous takous večeři (konkrétně, ha, teď jsem zapomněl, co jsme to vlastně pojedli, hm, ale mám dojem, že to bylo rizito).

7.den

Tento den ráno jsme stan sbalili v nejrychlejším čase za celý puťák. Proč? Jak je to možné? Důvody byly hned dva. Potřebovali jsme se dostat až do Dolného Kubína a nevěděli jsme, kdy jede autobus (to víte, Slaná voda to je vesnice na konci světa a odtamtud jede v neděli autobus třeba jen dvakrát denně). No, ale hlavním důvodem jak už to tak bývá, byla ženská. Víc toho prozrazovat nebudu. Autobus jel naštěstí docela brzo, a tak jsme v Námestovu, jakožto přestupní stanici, měli chvíli čas. Zrovna se tam konaly jakési slavnosti (kolotoče, mažoretky, asijská stánkaři s „rozličným towarem“, ale hlavně spousta mladých a krásných dívek), takže jsme si to tam ještě trochu prošli. Navečer jsme se odtud přesunuli do Dolného Kubína.

Ale řeknu vám, úroveň cestování úplně jako u nás doma, jeli jsme jako sardinky. Plac na přenocování jsme našli opět na louce nad Dolným Kubínem mezi místními zahrádkami.

8.den

Tento den byl dnem posledním a tudíž nás čekala už pouze cesta domů. Z Dolného Kubína jsme vyjžděli dopoledne opět vlakem. V Žilině jsme získali ještě další druhy pivních tácků (konkrétně: Amstel, Topvar a Murphy's). Cesta byla zdlouhavá, ale navečer jsme dorazili zpět do Svitav.

Poděkování sponzorovi této akce ZO ČSOP Rybák Svitavy: hoši děkujem !

Endemická květena Korsiky.

Korsika je, po Sicílii a Sardinii, třetím největším ostrovem v západním Středomoří – 8748 km². Svou průměrnou nadmořskou výškou 586 m n.m. je však na místě prvním, zatímco průměrná nadmořská výška Sicílie je pouhých 441 a Sardinie 344 m n.m. Největší délka ostrova je 183 km a šířka 83 km.

Geologicky lze ostrov rozdělit na 2 části. V západní části převládají granitoidy, nejrozšířenější je vápenatoalkalický granit, který tvoří středokorsický hřbet. Hojný je také diorit a granulit, místy se vyskytují porfyry a ryolity, které dokumentují vulkanickou činnost na ostrově.

Díky specifickému typu hornin jsou zde poměrně bazické půdy. Východní část tvoří krystalické břidlice, místy fylity a vápnité břidlice. Terciární usazeniny jsou lokální (slepence, písčovce a vápence - u Bonifacia).

Vegetace se dělí do stupňů, které jsou odlišné od vegetačních stupňů Evropy:

- stupeň termomediterránní : vyvinut pouze fragmentárně, v nejteplejších polohách podél moře,
- stupeň mezomediterránní (0-400 m n.m.) : převládají stálezelené listnaté dřeviny, les nahrazen na většině ploch porosty macchie (až 2 m vysoký porost vždyzelených, většinou trnitých křovin) nebo garrigue (nižší porosty trnitých keřů a vonných bylin),
- stupeň supramediterránní (400-1000 m n.m.) : šípákovo-kaštanový les, na sušších místech porosty s dubem cesmínolistým (*Quercus ilex*) a borovicí přímořskou (*Pinus pinaster*),
- stupeň oromediterránní (1000-1800 m n.m.) : na severních a západních svazích bučiny a jedlobučiny, na jižních a východních svazích bory a borovicí laticijskou (*Pinus nigra* subsp. *laricio*),
- nižší altimediterránní stupeň (1600-2000 m n.m.) : odpovídá našemu subalpínskému, tvořen porosty křovin s olší vonnou (*Alnus viridis* subsp. *suaveolens*), na sušších místech trnité křoviny s dřívěnkem (*Berberis aetnensis*) a jalovcem alpským (*Juniperus communis* subsp. *alpina*),
- vyšší altimediterránní stupeň (nad 2000 m n.m.) : odpovídá našemu alpínskému stupni, alpínské travníky.

Na ostrově bylo zaznamenáno celkem 2825 různých druhů rostlin, z toho 2516 (89,1%) původních a 310 (10,9%) zavlečených druhů. Korsika je druhově nejbohatší ze všech ostrovů v západním Středomoří. Tuto

skutečnost podmiňuje velký počet ekologických nik ve vysokých horách. Největší floristická podobnost je se Sardinii.

Specifické ostrovní podmínky spolu s nadmořskou výškou umožnily vznik velkého množství endemických taxonů (druhů, poddruhů, variet). Endemické taxony jsou takové, které vznikly v určitém, plošně často velmi omezeném území, které je dnes územím jejich výskytu. Nepatří sem taxony, jejichž areál je velký, ani taxony, které na daném území nevznikly a rozšířily se do něj později. Z toho vyplývá, že se jedná o rostliny poměrně vzácné a hodné pozornosti.

Do současné doby bylo na Korsice objeveno 296 endemických taxonů. Zhruba 1/3 endemitů je společná se Sardinii (např. statice článkovaná - *Limonium articulatum*, čistec žlaznatý - *Stachys glutinosa*, pumpava korsická - *Erodium corsicum*).

Některé endemity se kromě Korsiky vyskytují zároveň na Toskánských ostrovech (např. kopřiva zelenavá – *Urtica atrovirens*), na Baleárských ostrovech (písečnice baleárská - *Arenaria balearica*), v Itálii (dříšťál etnenský - *Berberis aetnensis*, borovice laricijská - *Pinus laricio*), v Pyrenejích (turan paolův - *Erigeron paoli*) nebo také v Alpách (violka penížková - *Viola nummulariifolia*). Jiné endemity však nalezneme pouze na Korsice (trávníčka korsická - *Armeria soleirolii*, statice bonifácká - *Limonium bonifaciense*).

Největší zastoupení má endemická flóra v horském vegetačním stupni (154 taxonů), za ním následují vegetační stupeň supramediterránní (141), mezomediterránní (115), a subalpínský (98). Naopak při porovnání relativního zastoupení endemitů je na prvním místě stupeň alpínský (43,97 %) a oromediterránní (47,4 %), kde endemity představují téměř polovinu všech druhů. Tato skutečnost je dána celkově malým počtem druhů v uvedených vegetačních stupních. Flóra mezomediterránního stupně, která je velmi bohatá (1500 taxonů), nabízí relativně málo endemitů, pouhých 6,31 %.

Botanická bádání na Korsice stále pokračují. Není vyloučeno, že brzy přibudou další endemické taxony a jejich zastoupení v jednotlivých vegetačních stupních se může změnit.

Mgr. Kateřina Ehrenbergerová

Za ptáky do slovenských hor.

Alespoň jedenkrát za rok jezdívám do hor na Slovensko a pokud to vyjde, tak i častěji. Pominu-li hlídání dravců, nikdy jsem tam nejel kvůli ptákům, ale kvůli horám jako takovým. Dalekohled proto zůstává často pro svou váhu uložen v obalu doma na skříni a tak se ornitologování věnuji jen svým bystrozrakem.

Hory, to jsou především dravci. A v těch slovenských žijí druhy, o kterých si v okolí domova můžeme nechat jen zdát. Celkem třikrát jsem měl to štěstí a trávil týden místo školního vyučování při strážení dravčích hnízd v západní části Slovenska. Hned napoprvé jsme hlídali hnízdo rarocha velkého, umístěné ve vysoké skalní stěně. Ptáky jsem sice zahlédl jen několikrát přes údolí, ale okolí hnízda nabízelo doslova ráj pro amatérské přírodovědce.

Výslunné vápencové skály, staré bučiny a dubohabřiny byly domovem vzácných rostlin a živočichů. Kvetoucí prvosienky aurikule, odkvetlé koniklece slovenské, hnízdící krkavci, ještěrka zelená atd., to vše se dalo v blízkém okolí vidět.

Další dva roky jsme zalehli pod hnízdy orla královského. Ačkoliv se jedná o velkého dravce s rozpětím křídel 180 cm, který si staví rozložitě hnízdo v korunách stromů, není vůbec jednoduché toto hnízdo nalézt a dravce spatřit. Strážní přístřešek byl sice postaven jen několik metrů od paty hnízdního stromu, orly jsem však za dva týdny spatřil jen několik krátkých okamžiků. Při výšlapu do okolí jsme si zato nádherně prohlédli kroužící párek orlů křiklavých.

Z ostatních orlů se čas od času objeví orel skalní. Zatím jsem se s ním setkal dvakrát. Poprvé kroužil nad Pieninským národním parkem a podruhé prolétl nad loukou v Oravské Maguře při loňském putovním táboře. Dovolím si ještě krátkou poznámku k určování orlů. Myslím, že pokud pozorovatel nemá silný dalekohled a alespoň několik vteřin k prostudování poznávacích znaků, je bez předchozích zkušeností určení velmi problematické. Na velkou vzdálenost se špatně odhaduje velikost dravce a tak zbývá silueta a tu mají orli téměř totožnou.

Řada ptáků v horách však v horách zjevně ztrácí plachost. Při strážení orlího hnízda jsem si v úkrytu nad ránem trochu zdřímnul a v tom mne probudilo silné tahání za vlasy. Ohnal jsem se a uslyšel „frrrrrr“, kolem

však nikde nikdo. Znovu jsem usnul a opět nepříjemné vykudlání. Tentokrát jsem opatrně otevřel oči a ze vzdálenosti několika centimetrů pozoroval sýkoru koňadru, která se pokoušela odtáhnout můj dlouhý skalp do svého hnízda! Ujišťuji každého, že tento drobný pěvec je obdařen velkou silou. Od této chvíle jsem hlídal opravdu bedlivě!

Ve Slovenském ráji jsem šel večer pro dřevo na oheň a jen několik metrů od tábořiště narazil na jeřábka lesního. Zřejmě se plně spoléhal na své ochranné zbarvení a tak nejevil známky plachosti. Nechal mě přijít na dva metry a já celý nadšený utíkal zvěstovat tu novinu kamarádům. Přišel jsem ve chvíli, kdy dostávali od kolemdoucího vynadáno, že si na starém ohništi udělali v rezervaci oheň, na kterém chystali večeři. Když mne ochránci práva uviděli a uslyšeli s jakým nadšením líčím setkání s jakýmsi jeřábkem, mlčky si vyměnili soucitný pohled a šli kazit večeři někomu jinému. Kvůli vlastní lenosti postrádám také několik fotografií vzácné pěvušky podhorní. Na vrcholu Velkého Rozsuťce v Malé Fatře pobíhalo několik těchto pěvců a sbíralo drošky z turistických svačin. Přiblížil jsem se k nim sice na necelý metr, ovšem vybaven pouze širokoúhlým objektivem 29 mm, neměl jsem nejmenší šanci na kloudný fotografický úlovek. Velmi tajemným ptákem slovenských hor je nenápadný bahňák sluka lesní. V loňském roce jsme ho několikrát zahlédl na hřebeni Oravské Magury a Velké Fatry. Vždy se zjevil těsně před setměním jako duch a vzápětí zmizel v šeru. Na Fatře to bylo až ve výšce 1400 m n.m. Na stejném místě se mi podařilo nalézt celkem tři hnízda lindušky luční. Kdo to někdy zkoušel, ví, že to ve vysoké trávě nebývá právě legrace. Chtěl jsem ptáky u hnízd filmovat, jenže ta byla postavena vždy ve velmi exponovaném svahu, takže odpadla šance vystavět úkryt. Když jsem pro změnu pozoroval zblízka rodinku kosů horských, kamera právě ležela na chatě.

Na podzim je také možné pozorovat ptačí tah přes horská sedla. Koncem září loňského roku jsem za mlhy sestupoval z Ploské k chatě Na Borišově na Velké Fatře (asi 1400 m n.m.). V tomto místě končí ze severu téměř 30 km dlouhá Lubochňanská dolina. Z mlhy se vedle mne náhle vynořilo hejno vlaštovek obecných, mířících na jih. Měl jsem je doslova na dosah ruky ve výšce mého pasu. O několik minut poději se mlha roztrhla a v tom samém místě přelétla zvolna samice motáka pilicha. V půlce října protahovalo krátce po západu slunce ze severu nad sedlem Bystrá ve výšce 1960 m n.m. v Západných Tatrách hejno šestí hus polních. Jakoby předznamenaly ochlazení, sníh a mrazivý vítr, který nás tu druhý den zastihl. Také nás donutil k ústupu na jih.

Slovenské hory ukrývají ve svých nedozírných lesích a skalách řadu vzácných a zajímavých ptačích obyvatel. Kdo jednou propadne kouzlu hor, ten se z jejich spárů hned tak nevykrotí.

Přeji všem, aby měli stejné štěstí jako já a spáry ho držely vší silou.

Marián Polák

Čteme za vás.

Teletext ČT:

- * Ministerstvo životního prostředí ročně vynakládá 3 miliony Kč na instalaci plastových krytů na sloupy vysokého napětí, které mají chránit před smrtí dravé ptáky. Kryty jsou instalovány především na sloupy v okolí hnízdišť významných zimovišť zvláště ohrožených a vzácnějších dravců. Ze 750 000 nebezpečných sloupů je nyní krytem opatřeno ca 8000 z nich.
- * V Přerově vzniklo Ekocentrum Moravského ornitologického spolku (v ulici Čapka Drahovského), kde chtějí ochránci přírody nabízet například knihy, časopisy, videokazety, školní pomůcky, mapy, ptačí budky, krmítka a další ochranné materiály.
- * Při stavbě dálnic silnic budou projektanti napříště více pamatovat i na volný pohyb zvířat. Pracovníci MŽP budou na základě studie Agentury ochrany přírody a krajiny konzultovat se staviteli projekty nových komunikací. Agentura mapovala tisíce mostů a vodních toků křížících silnice. Zjistila, že pouhých 20 vyhovuje migračním požadavkům zvířat pohybujících se na území komplikovaných komunikací.

* Škody, které způsobí některé druhy chráněných zvířat (vlk, medvěd, rys, los, vydra, bobr, nebo kormorán), by mohl v budoucnu za určitých podmínek hradit stát. Předkládá to nový vládní návrh zákona. Vše tedy bude záležet na dalším legislativním a politickém postupu našich poslanců a senátorů.

* Kolem 2500 netopýrů osmi druhů zimuje ve štolách Oderských vrchů. Nejpočetněji je zastoupen netopýr černý, naopak nejvzácnější je netopýr severní.

* Na Českomoravské vrchovině letos vzniklo asi 30 menších rybníků, které byly vybudovány v rámci Programu revitalizace říčních systémů z finančních dotací MŽP. Podmínkou udělení dotace je neintenzivní chov ryb, existence litorálních porostů nebo používání přírodního materiálu.

* Zlepšení ochrany vzácného ekosystému povodí Dyje se očekává po vzniku Národního parku Thayatal v Rakousku, který vyvíjí činnost od počátku letošního roku a doplnil tak NP Podyjí na straně ČR. Chráněná území mají 8000 ha (6300 ha u nás) a tvoří jedno z nejzachovalejších říčních údolí ve střední Evropě.

* Od 1. ledna rovněž oficiálně vznikl další (a zřejmě na dlouhou dobu jeden z posledních) náš Národní park České Švýcarsko. Sídlo tohoto parku je v České Lípě, má rozlohu 79 km čtverečních, navazuje na německou část NP a prvořadým úkolem je ochrana cenných skalních a pískovcových útvarů.

* Úroveň dusičnanů ve vodě považovaná za neškodnou pro lidi a ryby postačuje k usmrcení několika druhů obojživelníků. Vyplyvá to ze studie, kterou zveřejnil americký odborný časopis Environmental Toxicology and Chemistry.

* Podle mezinárodní organizace WWF je nejohroženějším živočichem na území států EU tuleň středomořský. Na pokraji vyhynutí je rys pardalový a vyhuben byl kozorožec pyrenejský. Mezi desítku nejohroženějších druhů podle WWF patří medvěd hnědý, losos atlantský, chřástal polní, sviňucha obecná, kareta obecná, velevrub tupý nebo hnědásek chrastavcový.

* V zemích OECD je ohroženo 33 % savců, 66 % ptáků (nejvíce z 29 zemí OECD) a 29 % druhů ryb.

ŽIVA:

* Jaroslav Cepák přináší (skalním ornitologům jistě známou informaci) o prvním úspěšném zahnízdění I páru racka bělohlavého, který byl teprve nedávno odlišen od racka stříbřitého. Hnízdění proběhlo v roce 1998 na rybníku Staré jezero (PR, 98 ha), kde mimochodem existuje největší (!!!) kolonie racků chechtavých Třeboňska (ca 1000 párů).

Zoologická pozorování.

Savci (Mammalia):

Bělozubka šedá (Crocodylus suaveolens):
04.12.99 – 1 ex chycen, Opatovec-chalupa (Jetmar)

Hraboš mokřadní (Microtus argestis):
31.10.99 – 1 ex chycen, Střelnice u Semanína (Jetmar)

Netopýr severní (Eptesicus nilssonii):
28.-29.02.00 – 1M, Svitavy (Mach)

Ptáci (Aves):

Potáplice malá (Gavia stellata):
23.10.-02.11.99 – 1 ex., Nový r., Opatov (Janoušek)

Kormorán velký (Phalacrocorax carbo):

05.12.99 – 13 ex.,přelet nad Dolním r.,Svitavy (Mach)
30.01.00 – 1 ad.,přelet Dolního r.,Svitavy (Mach)
24.02.00 – 4 ad.,přelet Dolního r.,Svitavy (Mach)
10.02.00 – přelet 18 ex.,Nový r.,Opatov (Jetmar)

Husa polní (Anser fabalis):

30.01.00 – ca 25 ex.,přelet nad sídlištěm B.martinů,Svitavy (Mach)
27.02.00 – 5 ex. přeletuje nízko nad r.Hvězda,Opatov (Jetmar)

Husa běločelá (Anser albifrons):

26.02.00 – 7 ex.,nad r.Hvězda,Opatov (Beran,Jetmar)

Husa velká (Anser anser):

26.02.00 – 2 ex.,na hladině r.Hvězda,Opatov (Beran,Jetmar)
26.02.00 – 2 ex.,přelet směr jih nad Dolním r.,Svitavy (Mach) !!!

Kopřivka obecná (Anas strepera):

26.02.00 – 4 ex.,r.Hvězda,Opatov (Beran,Jetmar)

Ostralka štíhlá (Anas acuta):

28.10.99 – 1 ex.,Nový r.,Opatov (Janoušek)

Lžičák pestrý (Anas clypeata):

28.10.99 – ca 14 ex.,Nový r.,Opatov (Janoušek)

Čírka obecná (Anas crecca):

14.11.99 – 1 pár,Horní r.,Svitavy (Mach)
27.02.00 – 1M+1F,r.Hvězda,Opatov (Janoušek,Jetmar)

Hohol severní (Bucephala clangula):

19.11.99 – 2 ex.,Horní r.,Svitavy (Mach)

Morčák prostřední (Mergus serrator):

12.11.99 – 1M,Horní r.,Svitavy (Mach)

Morčák velký (Mergus mergaster):

31.10.99 – 1F,Nový r.,Opatov (Jetmar)
02.11.99 – 1 ex.,Nový r.,Opatov (Janoušek)
02.12.99 – 2M,Nový r.,Opatov (Polák)
10.02.00 – 2M,r.Hvězda+ přelet Nového r.,Opatov (Jetmar)

Orel mořský (Haliaeetus albicilla):

28.-30.10.99 – 1 subad. ex.,Nový r.,Opatov (Janoušek,Jetmar,Polák)
13.11.-15.12.99 – 1 subad.ex.,r.Hvězda a Nový,Opatov (Beran,Janoušek,Jetmar a Polák)
04.02.00 – 1 ad.,r.Hvězda,Opatov (Jetmar)

Orlovec říční (Pandion halietus):

03.10.99 – 1 ex.,Nový r.,Opatov (Janoušek)
23.10.99 – 1 ex.,Nový r.,Opatov (Janoušek)

Slučka malá (Lymnocyptes minimus):

13.11.99 – 1 ex.,Nový r. (ostřicoviště v zátocě),Opatov (Jetmar)

Vodouš tmavý (Tringa erythropus):

14.11.99 – 1 ex.,r.Hvězda,Opatov (Janoušek)

Racek bouřní (Larus canus):

05.02.00 – 1 ad.,Dolní r.,Svitavy (Mach)

Racek stříbřitý (Larus argentatus):

05.11.99 – 1 ad., Horní r., Svitavy (Mach)

Výr velký (Bubo bubo):

11.02.00 – hlas 1M, Psí kuchyně (Janoušek, Jetmar)

Kalous ušatý (Asio otus):

11.02.00 – hlas 1F, Ve farském (od Poláků), 1M (volání a tleskání)
u Nového r. (cíp lesa od Zádolek), Opatov (Janoušek, Jetmar)

Hrdlička zahradní (Streptopelia decaocto):

07.11.99 – 145 ex., stromy v okolí 7. mat. školy, Svitavy (Mach)

Skřivan polní (Alauda arvensis):

06.02.00 – 1 ex. přeletuje směr jih, Nový r., Opatov (Jetmar)

19.02.00 – min. 150 ex., Nový r., Opatov (Janoušek, Jetmar)

27.02.00 – zpěv M, Dolní r., Svitavy (Mach)

Konipas bílý (Motacilla alba):

10.- 13.02.00 – 1 ex., r. Vidlák, Opatov (Jetmar)

Špaček obecný (Sturnus vulgaris):

04.-06.02.00 – 1 ex., Nový r., Opatov (Janoušek, Jetmar)

Řuhák šedý (Lanius excubitor):

23.01.00 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Mach)

14.02.00 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Mach)

Brkoslav severní (Bombycilla garrulus):

27.11.99 – 43 ex., r. Hvězda (silnice Svitavy-Lanškroun), Opatov (Janoušek)